

АРХЕОЛОГІЧНІ ДЖЕРЕЛА ДО НАЙДАВНІШОЇ ІСТОРІЇ ПЕРЕМИШЛЯ

Dzieje Przemyśla. Tom 1. Osadnictwo pradziejowe i wczesnośredniowieczne. Część 1. Źródła archeologiczne do pradziejowego i wczesnośredniowiecznego Przemyśla. Katalog opracował Andrzej Koperski. Przemyśl, 2001, 248 s., 89 rys., 2 mapy.

Накладом Перемишльського товариства прихильників науки на початку 2002 р. опубліковано першу частину першого тому багатотомного видання “Dzieje Przemyśla”.

На гарно оформленій обкладинці книги зображено срібні кульчики з мадярського могильника, розкопаного автором праці перемишльським археологом А.Коперським та відомим археологом-славістом з Інституту археології Ягеллонського університету М.Парчевським. Так з першого погляду входимо в атмосферу книги, яка охоплює археологічні джерела від первісної доби до нового часу.

Заслуга А.Коперського в тому, що він зумів дуже скрупульозно зібрати в одній книзі розпорошену в різних виданнях та музейних збірках практично повну інформацію про археологічні матеріали, виявлені під час досліджень Перемишля, долучивши випадкові знахідки та речі, відкриті під час археологічного нагляду на території міста.

Основну частину книжки становить каталог археологічних пам'яток та матеріалів (316 позицій). Тут подано вичерпну інформацію про кожну пам'ятку, її докладну локалізацію, дані про час і авторів досліджень, бібліографію, місце зберігання виявлених матеріалів та документації. Каталог доповнює зведена таблиця з фіксацією місць розташування пам'яток. Ще одна таблиця подає пам'ятки і окремі знахідки в культурно-хронологічному порядку від раннього палеоліту до нового часу. Розміщення пам'яток на території Перемишля ілюструють дві археологічні карти, а найцікавіші речі відтворено на 83 рисунках та фотографіях. Важливим доповненням до текстової частини є обширна бібліографія.

Науковий рівень рецензованої книги треба визнати достатньо високим з огляду на повноту залученого матеріалу, точність і систематичність викладу, аргументованість висновків. Позитивно оцінюючи опубліковану працю, висловимо і деякі побажання та зауваження.

Було б добре, якби у каталог увійшли пам'ятки, які хоча виходять за адміністративні межі Перемишля, але мають очевидно безпосереднє відношення до його історії. Маємо на увазі багаті поховання в кургані поблизу села Сільце¹, могильник, городище й поселення у Валяві² чи бронзовий єпископський хрест з датою (1181 р.) та написом з Яксманич³ та інші, які, сподіваємося, будуть використані у синтетичній частині історії Перемишля.

Деякі пункти археологічної карти виглядають штучно надуманими, бо, здається, відносяться до однієї пам'ятки. Для прикладу згадаємо пункти під номерами 179-180, які розміщені поруч і однаково датуються добою ранньої бронзи. Це ж стосується пам'яток 96-97 поблизу міського мосту, які визнані слідами неолітичних поселень і т.п.

Певні застереження викликає термінологія, вжита щодо окремих археологічних знахідок. Зокрема, не цілком доречно використовувати термін "pektoral bizantyjski" як назву бронзових хрестів-енколпіїнів, виявлених у Перемишлі, які є виробами переважно київського походження або місцевого виробництва.

У детальному бібліографічному списку все ж не вистачає окремих праць Я.Пастернака⁴, В.Ауліха⁵ та інших українських дослідників⁶.

На фоні дуже добре підготовленого каталога з усіма його додатками глибоке розчарування викликає резюме російською

---

¹ Szybowicz A. Wstępne badania wykopaliskowe w Solcy, woj. Przemyskie. *Badania prowadzone przez Muzeum Żup Krakowskich, w Wieliczce w 1979 r.*, Wieliczka 1980, s.31-41.

² Petehyrycz W., Ters'kyj S. Materiały z wczesnośredniowiecznego cmentarzyska we wsi Waława pod Przemysłem. *Rocznik Przemyski*, 1997, t.33, s.107-118.

³ Петегирич В. Християнські культові вироби XI-XIII ст. з Перемиської землі. *Перемишль і Перемиська земля протягом віків*. Перемишль; Львів 1996, с.27-37.

⁴ Пастернак Я. *Археологія України*. Торонто 1961; Його ж. Княже місто Перемишль. *Перемишль західний бастион України*. Нью-Йорк; Філадельфія 1961, с.7-23.

⁵ Аулих В.В. *Перемишль. Археологія Прикарпаття, Волини і Закарпаття (раннеславянский и древнерусский периоды)*. Київ 1990, с.103-105; Його ж. До історії давньої галицької архітектури. *Нові матеріали з археології Прикарпаття і Волині*. Львів 1992, с.82-83.

⁶ Лукомський Ю., Петрик В. Історико-архітектурна реконструкція княжого замку в Перемишлі. *Перемишль і Перемиська земля протягом віків*. Перемишль;

мовою, яке написано надто непрофесійно. Чого варті тільки такі перекладацькі перли, як “неолитического похорона” (має бути “неолитического погребения”), “могилу культуры верёвочной керамики” (могилу культуры шнуровой керамики), “гrotов копий” (наконечников копий). Широко вживаний термін “stanowisko” перекладено як “пост”, і тому з’явився “верхнепалеолитический пост”, “неолитический пост” та ін. Завершується російське резюме словами “Переклад: Анна Богуш”.

Такі перекладацькі огріхи в тексті резюме, все ж, не можуть вплинути на загальну високу оцінку основної частини опублікованої книги. Сподіваємося, що ця праця разом із синтетичною частиною, про вихід якої згадав у передмові відомий історик Ф.Кірик, стане цікавим і потрібним насамперед для українських та польських вчених джерелознавчим дослідженням з найдавнішої історії та культури Перемишля.

Львів 1996, с.16-26; Петегрич В. Значення Перемишля в утвердженні християнства на південно-західних рубежах Київської Русі в XI–XIII ст. *Początki sąsiedztwa. Pogranicze etniczne polsko-rusko-słowackie w średniowieczu*. Rzeszów 1996, s.125-132.